

UDK 811.133.1'243:378.61(497.11)

Vesna Simović

Centar za strane jezike, Filozofski fakultet, Univerzitet u Nišu

Francuski kao strani jezik na Filozofskom fakultetu u Nišu - retrospektiva

Apstrakt

Nastava francuskog kao stranog jezika na Niškom univerzitetu ima dugu tradiciju. Još pre formiranja fakulteta i samog univerziteta (1965), francuski jezik se izučavao na Višoj pedagoškoj školi koja je predstavljala začetak visokoškolskog obrazovanja u ovom delu Srbije. Po osnivanju univerziteta, francuski jezik se uči gotovo na svim fakultetima. Mesto ovog jezika je posebno značajno na Filozofskom fakultetu na kom je zastupljen od njegovog osnivanja (1971) do danas. U ovom radu, daćemo pregled razvoja nastave francuskog kao stranog jezika na nematičnim departmanima od njenog početka na univerzitetskom nivou, tj. od osnivanja Više pedagoške škole, preko različitih oblika koje je imala i ima na Filozofskom fakultetu, na kom postoji već pedeset godina. U prvom delu rada, podsetićemo na mesto francuskog jezika na Višoj pedagoškoj školi. Potom ćemo se osvrnuti na nastavu francuskog kao stranog jezika po izboru na Filozofskom fakultetu i predstaviti je kroz prizmu događaja koji su uticali na promenu mesta i statusa ovog predmeta. Na kraju ćemo prikazati način organizovanja nastave francuskog jezika u okviru Centra za strane jezike kao specifične jedinice u okviru koje se izvodi nastava stranih jezika po izboru na Filozofskom fakultetu. Cilj rada je da kroz prikaz nastave francuskog jezika na Filozofskom fakultetu od njegovog nastanka do danas ukaže na mesto i značaj koji je ovaj strani jezik imao i ima ne samo na Univerzitetu u Nišu već i u čitavoj jugoistočnoj Srbiji.

Ključne reči: francuski kao strani jezik; nematični departmani; Univerzitet u Nišu; Filozofski fakultet; Viša pedagoška škola.

Uvod

Grad Niš je univerzitetski grad sa tradicijom obrazovanja i obrazovnih ustanova koje datiraju još iz vremena turske vladavine na ovim područjima. Prve kulturno-obrazovne institucije formirane su neposredno po oslobođenju od Turaka, a njihov višedecenijski kontinuirani rad postaje osnova za razvoj ustanova visokog obrazovanja i kasnije formiranje univerziteta.

Po završetku II svetskog rata, u Nišu počinje sa radom Viša pedagoška škola (1948) koja predstavlja ne samo začetak visokoškolskog obrazovanja u ovom delu Srbije već i početak nastave francuskog jezika na univerzitetskom nivou. Na njoj se 1950. godine osniva Katedra za francuski jezik i književnost na kojoj su se obrazovali budući nastavnici francuskog jezika. Već 1960. godine osnivaju se prvi fakulteti koji od 1965. godine čine Niški univerzitet. Francuski jezik bio je od početka zastupljen u jedinicama Univerziteta čiji se broj sa godinama povećavao. Mesto francuskog bilo je, međutim, najstabilnije i najznačajnije na Filozofskom fakultetu (1971) na kom se ovaj jezik izučava od njegovog osnivanja do danas. Kao rezultat duge tradicije učenja francuskog jezika u celom regionu kao i višedecenijskog postojanja univerzitetske nastave francuskog jezika, na Filozofskom fakultetu formiran je i Departman za francuski jezik i književnost (2012) na kom se nastava i učenje ovog jezika i književnosti profilisala i specijalizovala i odvija se na sva tri nivoa: osnovnim, master i doktorskim akademskim studijama.

U ovom radu daćemo pregled razvoja nastave francuskog kao stranog jezika na nematičnim departmanima od njenog početka na univerzitetskom nivou, tj. od osnivanja Više pedagoške škole, preko različitih oblika koje je imala i ima na Filozofskom fakultetu, na kom postoji već pedeset godina. U prvom delu rada, podsetićemo na mesto francuskog jezika na Višoj pedagoškoj školi kao i na njene značajne predavače koji su utemeljili univerzitetsku nastavu ovog jezika. Potom ćemo se osvrnuti na nastavu francuskog kao stranog jezika po izboru na Filozofskom fakultetu i predstaviti je kroz prizmu događaja koji su uticali na promenu mesta i statusa ovog predmeta. Najzad ćemo prikazati način organizovanja nastave francuskog jezika u okviru Centra za strane jezike kao specifične jedinice u okviru koje se izvodi nastava stranih jezika po izboru na Filozofskom fakultetu. Cilj rada je da kroz prikaz nastave francuskog jezika na Filozofskom fakultetu od

njegovog nastanka do danas ukaže na mesto i značaj koji je ovaj strani jezik imao i ima ne samo na Univerzitetu u Nišu već i u čitavoj jugoistočnoj Srbiji.

Nastava francuskog jezika na Višoj pedagoškoj školi

Nastala iz potrebe da odgovori novim obrazovnim potrebama društva koje se izgrađivalo i razvijalo, Viša pedagoška škola (1948) počinje sa radom neposredno posle II svetskog rata (Kerković i Ćirić, 2012). Školovala je nastavnike predmetne nastave za rad u sada obaveznom osmogodišnjem osnovnom obrazovanju. Katedra za francuski jezik i književnost našla je mesto među drugim filološkim i prirodno-matematičkim odsecima Više škole¹. Osnovana je na inicijativu Milentija Stojiljkovića, profesora francuske književnosti i prvog direktora Više pedagoške škole. Časove francuskog jezika kao i pedagogije i metodike držala je Jovanka Čemerikić, bivša direktorka Ekonomske škole iz Zaječara. Po njenom odlasku iz Niša, nastavu ovih predmeta na Višoj pedagoškoj školi preuzima Miodrag Popović, profesor francuskog, koji na tom mestu ostaje do prestanka rada škole. Uz njega, časove vežbi drži tada lektorka, kasnije profesorka i poznati prevodilac, Milica Domazet.

Da bi što uspešnije podučavali veliki broj studenata francuskog jezika, profesori Više pedagoške škole neprekidno su se usavršavali u svojim oblastima istraživanja. U svom radu, svesrdno su bili pomagani od strane francuske vlade. Tako je Milica Domazet, stipendista francuske vlade, završila doktorske studije i odbranila svoju tezu iz francuske književnosti na Univerzitetu u Parizu XII. Osim nastavnog, profesori Više škole bave se i naučnim i stručnim radom pa tako nastaju naučni radovi kao i priručnici i udžbenici namenjeni studentima. U vremenu obeleženom oskudicom ali i velikom željom za znanjem, naponi nastavnika da promovišu i šire francuski jezik i kulturu, kao i njihovo stalno usavršavanje u cilju što uspešnijeg izvođenja nastave su tim značajniji ako se imaju u vidu prilike u kojima se radilo u posleratnom periodu.

---

¹ Na Višoj pedagoškoj školi postojale su sledeće studijske grupe: srpskohrvatski jezik i jugoslovenska književnost; geografija i istorija; istorija i geografija; biologija; hemija i fizika; matematika; fizičko vaspitanje; ruski jezik i književnost; nemački jezik i književnost; engleski jezik i književnost; bugarski jezik i književnost.

Rad profesora Više pedagoške škole imao je različite aspekte. Osim nastave, obuhvatao je organizovanje stručne prakse u osnovnim školama u kojima su studenti držali časove francuskog pripremajući se tako za svoj budući poziv. Profesori su takođe bili članovi komisija na stručnim kao i maturalnim ispitima. Kao školski nadzornici, pratili su izvođenje nastave francuskog jezika u osnovnim školama ne samo u Nišu već i u regionu.

Treba pomenuti rad profesora Više pedagoške škole u „Udruženju za strane jezike i književnosti“, važnoj i vrlo aktivnoj profesionalnoj organizaciji. Posebno je Miodrag Popović bio posvećen organizovanju aktivnosti Udruženja. Kao predsednik i član uprave, održao je brojna predavanja i kurseve francuskog jezika i književnosti za studente Više pedagoške škole kao i nastavnike osnovnih i srednjih škola. Sa svojim kolegama, organizovao je i držao časove francuskog za sve zainteresovane.

Osim rada u nastavi, inspektorata i organizovanja stručne prakse, profesori Više pedagoške škole učestvovali su i u aktivnostima kulturnih i obrazovnih institucija Niša kao i u radu lokalnih novina i časopisa. Na taj način su aktivno doprinosili kulturnom životu grada, a njihova profesionalna posvećenost bila je od velikog značaja za celu zajednicu. Milica Domazet osnovala je „Udruženje za kulturnu saradnju Jugoslavija-Francuska“ u kom je bila dugogodišnja potpredsednica. Jovanka Čemerikić prevodila je književne, naučne i stručne tekstove objavljujane u najpoznatijim izdavačkim kućama tadašnje Jugoslavije. Godinama je bila prevodilac sa francuskog i saradnik Sterijinog pozorja, jednog od najpoznatijih i najznačajnijih pozorišnih festivala u zemlji.

Kontinuirani, predani rad profesora Više pedagoške škole na polju prevodilaštva kao rezultat je imao upoznavanje stručnjaka ali i široke publike sa francuskim naučnim i književnim delima. Ovi pioniri frankofonije iz ovog dela Srbije bili su jednako posvećeni i širenju srpske kulture u Francuskoj. Dela naših najpoznatijih pesnika, spisi o našim umetnicima, kulturi, spomenicima Niša i Srbije sistematski su prevodeni na francuski jezik. Za svoje rezultate u profesionalnom radu, kao i za posvećenost širenju frankofonije, profesori Više pedagoške škole bili su nagrađivani. Jovanka Čemerikić odlikovana je tako ordenom Akademske palme u redu viteza, najstarijim francuskim odlikovanjem u oblasti obrazovanja, a ovaj orden poneće kasnije i druge njene kolege sa Niškog univerziteta.

Može se zaključiti da je važna društvena i kulturna misija Više pedagoške škole u obrazovanju i formiranju generacija nastavnika osnovnih škola osposobljenih i motivisanih za rad u potpunosti ostvarena tokom dve decenije njenog postojanja: od diplomiranih 8141 studenta, njih 306 steklo je zvanje nastavnika francuskog jezika. Zahvaljujući visokim standardima, samo su najbolji studenti mogli da diplomiraju. Radeći dugo i marljivo, izuzetni profesori Više pedagoške škole, iako malobrojni, ostavili su neizbrisiv trag i učvrstili frankofoniju u ovom delu Srbije. Svojim naučnim i nastavnim radom postavili su temelj univerzitetske nastave francuskog jezika, oformili su brojne generacije budućih nastavnika i popularizovali učenje ovog jezika među građanstvom. Pored ovoga, doprineli su širenju francuskog jezika i kulture u jugoistočnom delu Srbije stvarajući udruženja od velikog značaja koja su bila aktivna decenijama. Pionirski rad profesora Više pedagoške škole kao i kasniji rad njihovih studenata predstavlja nastavak duge tradicije frankofilije koja datira iz perioda I svetskog rata. Treba imati na umu da se decenijama u regionima jugoistočne Srbije poznavanje francuskog izjednačavalo sa obrazovanjem. Oni koji su govorili francuski smatrani su školovanim i činili su neku vrstu intelektualne i kulturne elite. Stoga je znanje francuskog jezika uvek bilo cenjeno u ovom društvenom okruženju u kom je on često bio i jedini strani jezik koji se učio u osnovnim i srednjim školama (Kerković i Ćirić, 2012).

Nastava francuskog jezika na Filozofskom fakultetu

Sa razvojem tadašnjeg društva, potreba za visokoobrazovanim kadrom bivala je sve veća. Da bi se na tu potrebu odgovorilo, na osnovama Više pedagoške škole nastao je Filozofski fakultet (1971). Osnove su bile i simbolične i materijalne: fakultet je koristio isti prostor u kom je bila Viša škola, a novoformirane katedre društveno-humanističkih i prirodnih nauka nastavile su tradiciju pređašnjih. Od 2000. godine, Filozofski fakultet profiliše se u instituciju koja obrazuje studente u oblasti društveno-humanističkih nauka. U svom sastavu trenutno ima 12 departmana na kojima se izvode 32 studijska programa na osnovnim, master i doktorskim studijama. Nastavu izvodi 181 nastavnik i saradnik za skoro 4000 studenata na svim nivoima studija.

Francuski kao strani jezik na Filozofskom fakultetu uči se od njegovog osnivanja. U prvom periodu (1971–1998), u kom su fakultet činile prirodno-

matematičke i društveno-humanističke studijske grupe (Zaječaranović, 1996)², nastavni programi su predviđali dva časa francuskog jezika nedeljno tokom prve godine studija. Izuzetak su činile katedre za engleski jezik i književnost i psihologiju na kojima se francuski jezik učio šest časova nedeljno. Veliki broj časova na odsecima filoloških i društveno-humanističkih nauka govori o visokoj svesti o važnosti poznavanja i vladanja stranim jezikom u oblasti nauke i struke zahvaljujući čemu su francuski, ali i drugi strani jezici, oduvek imali značajno mesto na ovom fakultetu.

Gotovo od samog početka rada Filozofskog fakulteta, nastavu francuskog jezika izvodi prof. dr Risto Lainović. Rođeni Podgoričanin, u Beogradu studira francuski jezik i književnost, a u Parizu završava posle diplomanske i doktorske studije. Erudita, vrsni poznavalac dela Pjera Lotija, prof. dr Lainović bavio se ne samo francuskom književnošću već i prevođenjem sa francuskog i italijanskog jezika. Bio je član Evropskog društva kulture, Udruženja književnika i književnih prevodilaca Niša. Aktivan je i po odlasku u penziju, početkom dvehiljaditih. Za svoje zasluge u nastavnom radu i širenju francuskog jezika i kulture na našim prostorima, dobio je značajna priznanja: nagradu Zlatna frankoromanistika iz fonda Margarite Arnautović (2005) kao i orden Akademske palme u redu viteza (2007) od strane Republike Francuske.

Oktobra 1999. godine katedre prirodnih nauka kao i katedra za fizičku kulturu prerastaju u posebne institucije. Filozofski fakultet obogaćuje se novim Odsekom za umetnost koji se takođe ubrzo osamostaljuje u Fakultet umetnosti (2003). Filozofski fakultet ostaje tako usmeren na društvene i filološke nauke, sa stalnom tendencijom rasta i razvoja novih studijskih programa iz ovog naučnog polja. U ovom periodu intenzivnih promena i nastava stranih jezika ima različite modalitete. Francuski jezik se sada uči tokom dva ili četiri semestra, zavisno od katedre, dok broj časova varira od dva do četiri časa nedeljno.

Sa promenom režima studija koje je donela Bolonjska deklaracija (2006) i izmenom statusa predmeta u obavezne i izborne, francuski jezik postaje obavezni izborni predmet. Studenti svih departmana u obavezi su da

---

² U ovom periodu, Filozofski fakultet činile su studijske grupe za matematiku, fiziku, hemiju, sociologiju, psihologiju, engleski jezik i književnost, srpski jezik i književnost i fizičku kulturu.

uče strani jezik ali imaju mogućnost izbora između francuskog, engleskog, nemačkog, ruskog i savremenog grčkog. Kao i ostali predmeti, i francuski jezik organizuje se kao jednosemestralni kurs. Sa uvođenjem većeg broja izbornih predmeta, francuski jezik se sada uči u prva dva semestra na studijskim programima departmana društveno-humanističkih nauka (Departman za sociologiju, Departman za psihologiju, Departman za pedagogiju, Departman za filozofiju, Departman za istoriju, Departman za socijalnu politiku i socijalni rad), dok se na studijskim programima filoloških departmana (Departman za anglistiku, Departman za srbistiku, Departman za ruski jezik i književnost, Departman za nemački jezik i književnost) kao i na studijskim programima Departmana za komunikologiju i novinarstvo on uči i dalje tokom četiri ili šest semestra. Nedeljni fond od četiri časa ostao je nepromenjen u svim studijskim programima (Nastavni planovi; Statut, 1971/1972; Statut, 1998; Statut, 2000). Francuski jezik se organizuje kao produžni kurs, tj. nadovezuje se na srednjoškolsko znanje studenata (nivo A2). Školske 2020/2021. godine, Departman za anglistiku omogućio je svojim studentima da se, pored produžnog, opredele i za početni kurs francuskog jezika. Ovu mogućnost su kao korisnu za svoje studente prepoznali i neki od departmana i predvideli početni kurs francuskog jezika u svojim reakreditovanim studijskim programima u skladu sa kojima će se nastava izvoditi počev od školske 2021/2022. godine.

Nastava francuskog jezika u okviru Centra za strane jezike

Osnovne akademske studije

Pored prirodno-matematičkih, filoloških i humanističkih studijskih grupa koje su činile Filozofski fakultet od njegovog osnivanja, krajem 1995. godine formiran je i Centar za pedagogiju, psihologiju i strane jezike. Osnovan je sa idejom da objedini rad nastavnika i saradnika koji predaju pedagogiju, psihologiju i strane jezike kao opšteobrazovne predmete na nematičnim studijskim grupama. Nastavnici i saradnici koji su ga činili pripadali su prethodno studijskim grupama za anglistiku, sociologiju i fizičku kulturu (Zaječaranović, 1996). Ovo je bio prvi Centar te vrste pa možemo reći da je u neku ruku predstavljao preteču budućih specijalizovanih centara koji će posle dvehiljadite nastajati i raditi pod okriljem Fakulteta.

Prvi u nizu bio je Centar za strane jezike, osnovan 2007. godine. Formiran je kao posebna organizaciona jedinica koja okuplja nastavnike stranih jezika koji su do tada formalno pripadali različitim studijskim grupama, a u cilju što uspješnije organizacije i izvođenja nastave stranih jezika na nematičnim departmanima Filozofskog fakulteta. Osim nastavnika, u izvođenju nastave u okviru Centra učestvuju i strani lektori. Oni se svake godine angažuju zahvaljujući saradnji koju fakultet ima sa stranim ambasadama i institutima. Tako u nastavi francuskog jezika od 2001. godine kao saradnici učestvuju i francuski studenti master studija, stipendisti francuske ambasade. Kao mladi, motivisani stručnjaci, pritom i izvorni govornici, oni imaju značajno mesto u nastavi. Svojim inovativnim i interaktivnim pristupom umnogome podstiču interesovanje studenata za francuski jezik i kulturu. Od školske 2020/2021. godine, kao saradnici u nastavi uključuju se i istraživači-pripravnici, studenti doktorskih studija na Filozofskom fakultetu koji drže određeni broj časova vežbi francuskog jezika.

Nastava francuskog jezika na nematičnim departmanima koja se odvija u okviru Centra za strane jezike organizovana je po principima postavljenim još pri osnivanju Filozofskog fakulteta. To podrazumeva izvođenje nastave sa jednom, vrlo heterogenom grupom, sačinjenom od studenata svih departmana. Kako se studenti opredeljuju za strani jezik na početku I godine studija, svake godine struktura formirane grupe je drugačija. Dugi niz godina, većinu grupe činili su studenti anglistike uz mali broj studenata sa ostalih departmana. Poslednjih godina, interesovanje za francuski jezik raste među studentima društvenih nauka tako da je njihov broj primetno veći. Heterogenost studenata koji biraju francuski jezik kao i različit nivo njihovog predznanja sa kojim dolaze na fakultet umnogome utiče na sadržaj kurseva *Francuski jezik A2.1* i *Francuski jezik A2.2* kao i izbor nastavnog materijala. Tokom prve godine, kad ove kurseve pohađaju studenti svih departmana, radi se na harmonizovanju znanja i njegovog podizanja do nivoa B1. U tom smislu, kao ishod nastave postavlja se ujednačeno razvijanje svih jezičkih veština, lingvističke i interkulturalne kompetencije uz interaktivnu nastavu i razvijanje autonomije pri učenju. Očekuje se da na kraju navedenih kurseva, studenti budu u stanju da koriste autentične dokumente, da razumeju kako pisane (čitanje) tako i audio i video materijale (slušanje) i informacije sadržane u njima o aktuelnim dešavanjima ili poznatim temama iskazane standardnim jezikom. U stanju su da globalno razumeju različite vrste kratkih

tekstova/odlomaka (novinski članak, prepiska, plakat, prospekt, reklama, uputstvo za upotrebu) napisanih na teme koje su im bliske kao što su porodica, studentski život, hobi, lična interesovanja. Mogu da razumeju kratki intervju, anketu ili telefonski razgovor i u njima uoče glavne elemente komunikativne situacije. Mogu takođe i da govore o svojim planovima, opisuju događaje iz svakodnevnog života, izražavaju reakcije, utiske o pročitanoj knjizi, odgledanom filmu ili napišu kraći tekst (mejl, pismo, poruka) (ZEO, 2003).

Kursevi *Francuskog jezika B1.1* i *Francuskog jezika B1.2* koji se drže u trećem i četvrtom semestru za studente filoloških departmana kao i studente komunikologije i novinarstva usmereni su na sticanje jezičkih znanja i veština koji odgovaraju ovim nivoima ZEO. Očekuje se da po završetku ovih kurseva studenti budu u stanju da razumeju informacije iz autentičnih pisanih tekstova i audio materijala na standardnom jeziku koje se odnose na teme u vezi sa poslom, privatnim životom, slobodnim vremenom; da razumeju opis događaja, izraz osećanja ili želja; da razumeju različite vrste tekstova (novinski članci, književni tekst, izveštaj); da u tekstu pronalaze informacije na osnovu kojih deluju ili daju svoje mišljenje; da učestvuju u razgovoru o svakodnevnim događajima ili na poznate teme; da govore o sebi i ličnim iskustvima, događajima, o temama iz sfere ličnog interesovanja ili profesionalne aktivnosti; da pišu koherentne kraće tekstove na teme koje poznaju ili koje ih interesuju (ZEO, 2003). Da bi se navedeni ishodi nastave postigli, rad se usmerava na razvijanje lingvističke kompetencije kao i svih jezičkih veština. Uvežbavaju se različite tehnike čitanja prilagođene različitim vrstama dokumenata koji se koriste na času. Raznovrsni tekstovi pružaju takođe studentima uvid u različite jezičke registre čime ih dodatno osposobljavaju za samostalno korišćenje francuskog jezika van učionice, u svakodnevnom životu. Razvijanje veštine audiranja kom se pristupa u etapama, osposobljava studente za samostalno korišćenje audio i video materijala sa kojim mogu da dođu u kontakt u svakodnevnom životu. Raznoliki autentični dokumenti koji se koriste kao osnova za rad (novinski i književni tekstovi, reklame, radio i TV emisije, pesme, filmovi i dr.) svedoče o aktuelnom životu izvornih govornika i omogućavaju rad na interkulturalnoj kompetenciji.

Kursevi *Francuskog jezika B2.1* i *Francuskog jezika B2.2* koji se slušaju na III godini studija dostupni su studentima na Departmanu za

anglistiku i na Departmanu za nemački jezik i književnost čiji studijski programi predviđaju mogućnost učenja stranog jezika tokom šest semestara i dostizanja nivoa B2 po ZEO. Kao ishod ovih kurseva postavlja se razumevanje informacija u dužem tekstu opšteg ili stručnog sadržaja, čitanje odlomaka ili integralnih kraćih književnih dela savremenih pisaca. Studenti mogu da razumeju duža izlaganja složenije argumentacije, emisije na aktuelne teme ili filmove na standardnom jeziku. U domenu usmene produkcije mogu jasno i spontano da iskažu svoje mišljenje i aktivno učestvuju u svakodnevnom razgovorima. Pisana produkcija obuhvata pisanje dužih tekstova koji se tiču oblasti njihovog interesovanja ili u kojima daju lični pečat događajima (esej, izveštaj, pismo), sintezu informacija, rezimiranje, komentarisanje grafikona i tabela i sl. (ZEO, 2003).

Novina uvedena školske 2020/2021. godine jeste početni kurs francuskog jezika za studente na Departmanu za anglistiku koji ga nisu izučavali tokom svog prethodnog obrazovanja. Interesovanje za ovaj kurs je ohrabrujuće imajući u vidu status francuskog jezika u osnovnim i srednjim školama u Nišu i jugoistočnoj Srbiji odakle dolazi najveći broj studenata Filozofskog fakulteta. Naime, već duži vremenski period u ovom regionu sve veći broj učenika bira nemački kao drugi strani jezik u osnovnim i srednjim školama tako da se broj škola u kojima se uči francuski, a samim tim i broj učenika drastično smanjuje (osnovne škole; srednje škole). Početni kurs je tako prilika za sve one studente koji su želeli da nauče francuski jezik ali za to nisu imali mogućnosti.

Stečeno znanje i veštine na svim pomenutim kursovima kontinuirano se prati i ocenjuje, u skladu sa savremenim metodičko-didaktičkim tendencijama. Tokom kursa, studenti individualno, u paru ili grupno rade domaće zadatke, različite vrste testova i/ili prezentacije koje pokazuju nivo usvojenog znanja i veština. Ovi različiti oblici evaluacije odnose se na sve jezičke veštine i kompetencije koje se razvijaju u nastavi (provera usvojenog vokabulara, gramatike, receptivnih i produktivnih jezičkih veština). Sve forme rada vrednuju se određenim brojem poena, a njihov konačan zbir daje završnu ocenu (Tagliante, 1991).

Master akademske studije

Francuski kao strani jezik može se pohađati i na master akademskim studijama, na studijskim programima na Departmanu za filozofiju i na

Departmanu za istoriju. Ovaj kurs odgovara nivou B1 i podrazumeva predznanje stečeno na kursevima *Francuskog jezika A2.1* i *Francuskog jezika A2.2* sa osnovnih akademskih studija. Imajući u vidu činjenicu da je cilj nastave na ovom kursu utvrditi postojeće znanje i uvesti studente u jezik struke, sadržaj kursa potpuno je prilagođen individualnim potrebama i interesovanjima studenata. Uz rad na utvrđivanju znanja o jezičkim elementima i njegovim proširivanjem strukturama karakterističnim za jezik struke (lingvistička kompetencija), studenti se upoznaju sa stručnim tekstovima na kojima uvežbavaju čitanje i razumevanje, prevođenje i rezimiranje. Kao što se može zaključiti, nastava na ovom nivou studija usmerena je na pisanu recepciju i produkciju kako bi osposobila studente za korišćenje stručne literature na francuskom jeziku. Da bi se navedeni ciljevi ostvarili, studenti se nužno osposobljavaju i za korišćenje rečnika, enciklopedija i terminoloških leksikona što ih takođe priprema za rad u struci. Autentični stručni tekstovi na kojima se radi biraju se u dogovoru sa studentima. Najčešće je reč o oblastima koje oni izučavaju na master studijama tako da, radeći na francuskom jeziku, istovremeno proširuju i svoja stručna znanja. Studenti predlažu temu iz užestručne oblasti kojom žele da se bave (neki od predmeta koji slušaju na master studijama) na osnovu koje se bira odgovarajući autentični dokument. Pritom se vodi računa da on bude aktuelan, relevantan i iz pera priznatih stručnjaka za datu oblast. Ispit se polaže na osnovu prevoda izabranog stručnog teksta (pismeni deo), a potom i rezimiranja i razgovora o njemu (usmeni deo).

Zaključak

Nastava francuskog jezika na visokoškolskom nivou u Nišu traje već više od sedamdeset godina, a na Filozofskom fakultetu punih pedeset. Ovo višedecenijsko postojanje bilo je obeleženo različitim izazovima koje je sa sobom nosilo vreme i promenama na samom fakultetu koje su bile odraz promena u obrazovnom sistemu uopšte. Godinama obavezan predmet, a nakon Bolonjske deklaracije u statusu izbornog, francuski jezik je dostupan svim studentima Filozofskog fakulteta. Strani jezici su inače na Filozofskom fakultetu oduvek imali posebno mesto svedočeći o opredeljenju fakulteta za sveobuhvatnim obrazovanjem svojih studenata kao i o svesti o neophodnosti poznavanja stranih jezika za potrebe profesionalnog života i stalnog usavršavanja. Složena organizacija Filozofskog fakulteta koju čini dvanaest

departmana raznorodnih naučnih oblasti zahteva posebnu pažnju prilikom planiranja i organizovanja nastave francuskog jezika koja se drži disciplinarno heterogenim grupama. Dosadašnja dugogodišnja praksa podrazumevala je rad na opštem jeziku kako bi se prethodno stečeno znanje studenata ujednačilo i stvorila solidna osnova za njihov dalji individualni i samostalni rad.

U ovako koncipiranom kursu ima, međutim, mesta i za modifikacije koje se odnose prvenstveno uvođenja elemenata struke u silabuse. Iako studenti koji uče francuski jezik čine jednu heterogenu grupu, sastavljenu iz različitih društveno-humanističkih disciplina, moguće je u postojeće silabuse uvesti kako elemente univerzitetskog francuskog (*le français sur les objectifs universitaires – FOU*), tako i elemente francuskog jezika za posebne svrhe (*le français sur les objectifs spécifiques – FOS*). Kroz rad na izabranim autentičnim dokumentima u vezi sa strukom za koju se školuju, studenti bi se upoznali sa stručnom terminologijom, različitim tipovima stručnih tekstova, morfosintaksičkim i leksičkim strukturama specifičnim za jezik struke. Osposobili bi se da razumeju tekstove, da prepoznaju modele diskursa i stila karakteristične za naučnu i stručnu oblast kojom se bave kao i da ih upotrebljavaju u svojim produkcijama. Kao uži nastavni cilj mogao bi se postaviti razvoj jezičkih veština za potrebe budućeg korišćenja stručne literature i priručnika (tekstova, rečnika, enciklopedija i dr.), prvenstveno pisane recepcije i produkcije (čitanje i razumevanje, pisanje rezimea, vođenja beleški i sl.). Disciplinarna heterogenost grupe vodila bi diferencijaciji i individualizaciji nastave i podsticala bi samostalan rad.

Kako jezik struke čini deo opšteg naučnog jezika kao posebnog jezičkog varijeteta čije su odlike zajedničke velikom broju naučnih disciplina, određeni elementi komunikativne (lingvističke i pragmatičke) kompetencije bili bi zastupljeni u nastavi za sve studente (vrste tekstova, modeli čitanja, strukturisanje teksta, koherentnost, kohezija, nominalizacija, preformulisanje, argumentovanje; govorni činovi: opisati, definisati, iskazati mišljenje, uporediti i dr.; gramatičke strukture: pasivne konstrukcije, neodređene zamenice, bezlične konstrukcije, nominalne sintagme i sl.). Morfosintaksičke strukture kao i terminologija specifične za određenu disciplinu radile bi se na određenim autentičnim tekstovima struke koje bi studenti mogli samostalno da obrađuju, u zavisnosti od društveno-humanističke oblasti koju studiraju. U idealnom slučaju, kroz saradnju nastavnika stručnih predmeta i stranog jezika ostvario bi se interdisciplinarni pristup jer bi studenti radili na tekstovima

struke koji su u direktnoj vezi sa gradivom stručnih predmeta tako da bi na najefikasniji način stekli i stručna i jezička znanja.

Kako bi nastava francuskog ali i ostalih stranih jezika na Filozofskom fakultetu bila svrsishodna i doprinela formiranju budućih stručnjaka, stalna unapređivanja u skladu sa savremenim tendencijama glotodidaktike su nezaobilazna. Osim toga, neophodna je i fleksibilnost, planiranje i organizovanje sadržaja u skladu sa akademskim i stručnim potrebama studenata, optimalno uz koordinaciju i usklađivanje sa nastavom stručnih predmeta iz naučnih oblasti za koje se student školuje (Đorović, 2014).

Zahvalnica

Ovaj rad nastao je u okviru internog projekta pod nazivom "Centar za strane jezike: od osnivanja do danas" (br. 100/1-10-12-01). Projekat je realizovao Centar za strane jezike Filozofskog fakulteta u Nišu tokom školske 2020/2021. godine.

Citirana literatura

- Četrdeset godina Filozofskog fakulteta u Nišu (1971–2011)*. (2012). Filozofski fakultet.
- Đorović, D. (2014). Specifičnosti nastave italijanskog jezika za studente društvenih i humanističkih nauka na Filozofskom fakultetu u Beogradu. U J. Filipović, i O. Durbaba (ur.), *Jezici u obrazovanju i jezičke obrazovne politike* (str. 249–267). Filološki fakultet.
- Informator 2012*. (2012). Filozofski fakultet u Nišu.
- Kerković, A., & Ćirić, J. (2012). *Viša pedagoška škola u Nišu*. Univerzitet u Nišu, Filozofski fakultet.
- Nastavni plan osnovnih akademskih studija na SG za sociologiju, srpski jezik i književnost. (2006). Univerzitet u Nišu, Filozofski fakultet.
- Nastavni plan osnovnih studija anglistike. (2006). Univerzitet u Nišu, Filozofski fakultet.
- Nastavni plan osnovnih akademskih studija na SG za srpski jezik i književnost. (2006). Univerzitet u Nišu, Filozofski fakultet.
- Nastavni plan osnovnih studija ruskog jezika. (2006). Univerzitet u Nišu, Filozofski fakultet.
- Nastavni plan osnovnih studija anglistike. (2006). Univerzitet u Nišu, Filozofski fakultet.
- Nastavni plan osnovnih studija novinarstva. (2006). Univerzitet u Nišu, Filozofski fakultet.
- Plan studija pedagogije na Filozofskom fakultetu u Nišu. (2006). Univerzitet u Nišu, Filozofski fakultet.

- Plan studija psihologije na Filozofskom fakultetu u Nišu. (2006). Univerzitet u Nišu, Filozofski fakultet.
- Statut i druga normativna akta Filozofskog fakulteta u Nišu, školska 1971/72. (1972). Niš.
- Statut, Nastavni planovi osnovnih studija. (1998). Univerzitet u Nišu, Filozofski fakultet.
- Statut, Nastavni planovi osnovnih studija za novoosnovane studijske grupe u sastavu fakulteta. (2000). Univerzitet u Nišu, Filozofski fakultet.
- Studijski plan za sticanje akademskog zvanja diplomirani historičar. (2006). Univerzitet u Nišu, Filozofski fakultet.
- Simović, D. V., & Stanković, S. M. (2014). L'enseignement du français à l'Université de Niš: dans le passé et aujourd'hui. *Наслеђе. Часопис за језик, уметност и културу*, 11(28), 95–109.
- Stanković, S., & Simović, V. (2014). Le français à la Faculté de Philosophie de Niš: état et perspective. *Revue du Centre Européen d'Etudes Slaves - Langue et mémoire*, 3, Dostupno na: <http://etudesslaves.edel.univ-poitiers.fr/index.php?id=516>
- Tagliante, Ch. (1991). *L'évaluation*. CLE International.
- Zaječaranović, G. (1996). *Filozofski fakultet u Nišu: 1971–1996*. Izdavačka jedinica Univerziteta u Nišu.
- ZEO - Zajednički evropski okvir za žive jezike. Učenje, nastava, ocjenjivanje. (2003). Ministarstvo prosvjete i nauke Crne Gore. Osnovne škole – <https://osnovneskole.edukacija.rs/drzavne>; Srednje škole – <https://srednjeskole.edukacija.rs/drzavne-srednje-skole/svi-gradovi>

Le français langue étrangère à la Faculté de philosophie de Niš – la rétrospective

Résumé

L'enseignement du français langue étrangère à l'Université de Niš a une longue tradition. Avant même la formation des premières facultés et de l'université elle-même (1965), la langue française était étudiée à l'École pédagogique supérieure, qui représentait le début de l'enseignement supérieur dans cette partie de la Serbie. Après la fondation de l'université, la langue française est enseignée au sein de presque toutes les facultés. La place de cette langue est particulièrement importante à la Faculté de philosophie, où elle est présente depuis sa fondation (1971) jusqu'à aujourd'hui. Dans cet article, nous donnerons un aperçu du développement de l'enseignement du français langue étrangère dans les départements non francophones au niveau universitaire depuis ses débuts, à savoir depuis la fondation de l'École pédagogique supérieure, à travers les diverses formes qu'elle avait et a encore à la Faculté de philosophie, où elle existe depuis cinquante ans. Dans la première partie de l'article, nous rappellerons la place de la langue française à l'École pédagogique supérieure. Ensuite, nous nous pencherons sur l'enseignement du français langue étrangère optionnelle à la Faculté de philosophie et le présenterons à travers le prisme des événements qui ont influencé le changement de lieu et de statut de ce cours. Enfin, nous montrerons l'organisation de l'enseignement du français au sein du Centre des langues étrangères comme une unité spécifique dans le cadre de laquelle l'enseignement des langues étrangères est dispensé à la Faculté de Philosophie. Le but de cet article est de souligner la place et l'importance que le français langue étrangère avait et a non seulement à l'Université de Niš et surtout à la Faculté de philosophie mais aussi dans tout le sud-est de la Serbie.

Mots clés: Français langue étrangère, départements non francophones, Université de Niš, Faculté de philosophie, École pédagogique supérieure.